

Många uppfattar sig möta felaktig information varje vecka

Den här promemorian behandlar uppfattningar om desinformation och vilseledande och felaktig information. Den bygger på en enkätundersökning som genomförts i Novus Sverigepanel i mars 2026 på uppdrag av Folkbildningsrådet. Den är ett komplement till den kommande undersökning om allmänhetens attityd till desinformation som SOM-institutet gjort åt Folkbildningsrådet i samverkan med Folkuniversitet, *Kunskaper i utförsbacke? – Allmänhetens uppfattning om desinformation, demokrati och fallande förmågor*.

Mer än sex av tio svarar att de varje vecka nås av information som de tror är felaktig eller vilseledande. Det vanligast stället att göra det är på sociala medier, men det förekommer även inom andra slags medier.

De flesta anser sig vara säkra på att bedöma äktheten i till exempel en bild, ett videoklipp eller ett citat. Det är framför allt unga och män som är säkra på det, medan äldre och kvinnor är mer osäkra. Denna könsskillnad drivs av att män i åldern 34–64 anser sig vara säkra på det, samtidigt som kvinnor i samma åldrar är osäkra.

Undersökningen visar att det finns ett stort intresse för att lära sig mer om källkritik och hur man kan avslöja desinformation. Nästan var femte av de tillfrågade säger att de skulle vilja ta del av en studiecirkel och drygt var fjärde att de kan tänka sig gå på en föreläsning. Folkbildningen är en naturlig arena för att öka kunskapen i de här frågorna. Redan i dag finns det en mängd studiecirkel, föreläsningar och kurser i folkbildningens regi som handlar om detta, och folkbildningen har dessutom en beredskap att skala upp om den får mer resurser.

Felaktig information finns ofta på sociala medier

Väldigt många stöter på information som de tror är felaktig eller vilseledande, 35 procent varje dag och 26 procent flera gånger per vecka. Andelen som gör det mer sällan än varje vecka är 11 procent, även om 8 procent svarar att de inte vet. Det är i högst grad män och unga som ofta stöter på felaktig eller vilseledande information, 39 procent av männen respektive 40 av de unga stöter på sådan information dagligen.

Det är framför allt på sociala medier som de tillfrågade anger att de möter information som de är osäkra på att den stämmer, hela 84 procent svarar det. Allra vanligast är det i den yngsta gruppen, men även bland de äldsta är det 72 procent som anger det. Andra sammanhang som förekommer bland svaren är nyhets sajter, tidningar och tv-program; poddar eller videoklipp, till exempel på Youtube; samt i samtal med bekanta. Drygt var femte svarande anger alla dessa. När det gäller nyhets sajter, tidningar och tv-program är det en stor könsskillnad, den drivs av män som är 50 år eller äldre. Det finns också en skillnad beroende på vilka sorters webbplatser respondenten besöker varje vecka – de som besöker alternativa medier (till exempel Riks, Flashback, Nya tider) anger i mycket högre grad detta än övriga.

De flesta anser sig vara säkra på att bedöma äkthet

Hälften anser sig vara ganska eller mycket säkra på att bedöma om en bild, ett videoklipp eller ett citat är äkta. Nästan lika stor andel (45 procent) är emellertid osäkra på samma sak. Det är vanligare att män och unga är säkra på det och att kvinnor och äldre är osäkrare. Hela tre av fyra unga anser sig vara ganska eller mycket säkra på att kunna göra den bedömningen. En noterbar sak är att tre av fem män i åldern 35–64 år är ganska eller mycket säkra på det, medan drygt tre av fem kvinnor i samma åldersspann inte är det. Det är könsskillnaden i det åldersspannet som förklarar könsskillnaden i stort.

De som använder andra nyhetskällor på nätet eller alternativa medier varje vecka anser sig också vara mycket säkra på att kunna bedöma äktheten än övriga. Allra säkrast på det är dock den grupp som inte använder några nyhetsmedier alls varje vecka, där anser var fjärde att de är mycket säkra på att bedöma äktheten. Gruppen är emellertid väldigt liten, den utgör endast 2 procent av de svarande.

När respondenterna stöter på information som de är osäkra på gör en av fyra ingenting. De som reagerar gör i huvudsak två saker, endera söker de upp andra källor för att kontrollera (61 procent av alla) eller så granskar de vem som är avsändare (52 procent av alla). Några få rapporterar till kanalen som spridit informationen eller rättar i kommentarsfält eller liknande. En dryg procent av männen (men ingen kvinna) delar den vidare om den verkar rimlig.

Många tror att falsk information sprids medvetet

På frågan om vad man tror är det vanligast skälet till att felaktig information sprids anger åtta av tio att det beror på att det finns aktörer som medvetet sprider för att påverka, men nästan lika många, sju av tio, anger att det beror på att folk delar saker utan att kontrollera. Därtill anger sex av tio att folk har för dåliga förkunskaper för att kunna skilja på äkta från fejkat innehåll, men samtidigt anger varannan att det är svårt att skilja äkta från fejkat innehåll. Sex av tio anser också att algoritmerna på sociala medier förstärker att felaktig information sprids.

Det är lite fler män än kvinnor som anser att aktörer medvetet sprider felaktig information. Samtidigt anser kvinnor i högre grad att det är svårt att skilja äkta från fejkat innehåll.

Sex av tio svarar att de aldrig har delat information som de i efterhand insett varit felaktig. Och bland dem som gjort det har det bara skett någon enstaka gång för nästan alla. Unga män (18–34 år) skiljer dock ut sig här, eftersom varannan säger sig ha gjort det och det är också vanligare att de har gjort det flera gånger.

Stort intresse för att gå studiecirkel för att lära sig mer

Tre av fyra är intresserade av att lära sig mer om källkritik och desinformation. Nästan var femte kan tänka sig gå en fysisk kurs eller studiecirkel och drygt var åttonde att göra detsamma digitalt (eftersom det var en flervalsfråga kan det vara samma personer). Drygt var fjärde kan tänka sig en kortare föreläsning eller workshop medan drygt var tredje hellre vill bedriva självstudier. Män är mer intresserade av självstudier medan kvinnor är mer intresserade av en kortare föreläsning eller workshop.

Det som skulle motivera de svarande mest att delta i en kunskapsinsats om desinformation är att förstå hur AI och digitala medier faktiskt fungerar, vilket nästan varannan svarar. Drygt var fjärde anger att de vill bli bättre rustade inför valet respektive vill kunna hjälpa familj och vänner att bedöma information. Därtill är var femte intresserad av att få diskutera frågorna med andra i ett tryggt sammanhang. Det är vanligare att kvinnor anger att de vill förstå AI och digitala medier, medan män oftare svarar att de vill kunna hjälpa familj och vänner att bedöma information. Det sista nämnda svaret kommer oftast från unga män (18–34 år), men även kvinnor i åldern 35–50 år anger det oftare än övriga.

Unga, och då framför allt unga män, anger också i högre grad att de vill bli bättre rustade inför valet.

Om undersökningen

Undersökningen gjordes i Novus Sverigepanel under vecka 12 år 2026. Sammanlagt är det 1 174 respondenter i ett riksrepresentativt slumpmässigt urval som har besvarat frågorna.

Bilaga tabeller från undersökningen

Vilka nyhetsmedier tar du del av varje vecka?

	Totalt	Kön	
		Man	Kvinna
Antal viktade intervjuer	1174	592	582
Dagstidning (T.ex. Aftonbladet, Expressen, DN, SvD, GP, lokala medier)	62%	59%	64%
TV (T.ex. SVT, TV4 linjärt eller strömmat)	74%	71%	77%
Radio (SR eller andra radiokanaler)	54%	52%	56%
Nyhetspoddar	14%	16%	12%
Sociala medier som Facebook, Instagram, TikTok mm	51%	49%	54%
Andra nyhetskällor på nätet t.ex. Omni	19%	25%	13%
Alternativa medier (till exempel Riks, Flashback, Nya tider)	9%	13%	4%
Annat:	4%	5%	3%
Ingen av ovanstående	2%	2%	2%

Hur ofta stöter du på information som du misstänker kan vara felaktig eller vilseledande?

	Totalt	Kön	
		Man	Kvinna
Antal viktade intervjuer	1174	592	582
Dagligen	35%	39%	31%
Flera gånger i veckan	26%	27%	26%
Någon gång i veckan	20%	19%	21%
Varannan vecka	1%	1%	1%
Någon gång i månaden	3%	3%	3%
Sällan	7%	6%	7%
Aldrig	1%	1%	0%
Vet inte	8%	5%	10%

Var möter du oftast information som du är osäker på om den stämmer?

	Totalt	Kön	
		Man	Kvinna
Antal viktade intervjuer	1174	592	582
Sociala medier (t.ex. Facebook, Instagram, TikTok, X)	84%	84%	83%
Nyhets sajter, tidningar och teveprogram	24%	29%	19%
Direktmeddelanden eller gruppchattar (t.ex. WhatsApp, SMS)	9%	8%	11%
Poddcast eller video (t.ex. YouTube)	22%	23%	21%
Samtal med bekanta	24%	23%	24%
Offentliga samtal (t ex föredrag)	3%	4%	3%
Annat:	3%	4%	2%
Inget av ovanstående	1%	2%	1%
Vet inte	4%	3%	6%

Vad gör du när du stöter på information du är osäker på?

	Totalt	Kön	
		Man	Kvinna
Antal viktade intervjuer	1174	592	582
Jag söker upp andra källor för att kontrollera	61%	64%	58%
Jag tittar på vem som har publicerat informationen	52%	54%	50%
Jag delar den ändå om den verkar rimlig	1%	1%	0%
Jag rapporterar till den kanal (traditionell media, social media, osv) som informationen sprids i	4%	5%	3%
Jag rättar i kommentarsfältet/samtalet liknande	5%	5%	4%
Annat:	1%	1%	1%
Jag brukar låta bli att reagera alls	25%	24%	25%
Vet inte	3%	2%	5%

Hur säker känner du dig i att bedöma om en bild, ett videoklipp eller ett citat är äkta?

	Totalt	Kön	
		Man	Kvinna
Antal viktade intervjuer	1174	592	582
Mycket säker	6%	8%	3%
Ganska säker	45%	50%	39%
Ganska osäker	35%	32%	38%
Mycket osäker	10%	6%	14%
Vet inte	5%	4%	6%
SUMMA SÄKER	50%	59%	42%
SUMMA OSÄKER	45%	37%	52%

Vad tror du är den vanligaste anledningen till att felaktig information sprids?

	Totalt	Kön	
		Man	Kvinna
Antal viktade intervjuer	1174	592	582
Folk delar saker utan att kontrollera	72%	70%	74%
Aktörer sprider det medvetet för att påverka	81%	86%	76%
Algoritmer på sociala medier förstärker det	59%	60%	57%
Det är svårt att skilja äkta från fejkat innehåll	47%	42%	53%
Folk har för dåliga förkunskaper för att kunna skilja äkta från fejkat innehåll	58%	58%	59%
Annan anledning:	4%	4%	4%
Inget av ovanstående	0%	0%	0%
Vet inte	1%	1%	2%

Har det hänt att du har delat information som du i efterhand insett var felaktig?

	Totalt	Kön	
		Man	Kvinna
Antal viktade intervjuer	1174	592	582
Ja, flera gånger	1%	1%	1%
Ja några gånger	5%	5%	5%
Ja någon gång	32%	34%	31%
Nej, aldrig	61%	59%	63%
SUMMA JA	39%	41%	37%

Om du fick möjlighet att lära dig mer om källkritik och desinformation – vilken form skulle passa dig bäst?

	Totalt	Kön	
		Man	Kvinna
Antal viktade intervjuer	1174	592	582
En kurs/studiecirkel tillsammans med andra (fysiskt)	18%	19%	16%
En kurs/studiecirkel på distans	13%	14%	13%
En kortare föreläsning eller workshop	28%	23%	33%
Självstudier	35%	42%	28%
Annan form:	2%	1%	3%
Jag är inte intresserad av det	23%	25%	22%
Vet inte	8%	7%	8%

Vad skulle motivera dig mest att delta i en kunskapsinsats om desinformation?

	Totalt	Kön	
		Man	Kvinna
Antal viktade intervjuer	1174	592	582
Att bli bättre rustad inför valet	27%	27%	27%
Att kunna hjälpa familj och vänner att bedöma information	27%	31%	24%
Att förstå hur AI och digitala medier faktiskt fungerar	47%	39%	54%
Att diskutera frågorna med andra i ett tryggt sammanhang	20%	19%	21%
Inget av ovanstående motiverar mig	18%	23%	14%
Vet inte	8%	6%	10%

Var möter du oftast information som du är osäker på om den stämmer?

	Vilka nyhetsmedier tar du del av varje vecka?									
	Total	Dags- tidning	TV	Radio	Nyhets poddar	Sociala medier	Andra nyhets källor på nätet	Alternativa medier	Annat:	Ingen av ovanst ående
Antal viktade intervjuer	1174	727	869	633	163	602	226	102	53	24
Sociala medier	84%	85%	85%	84%	84%	94%	90%	84%	78%	58%
Nyhets sajter, tidningar och teveprogram	24%	22%	24%	22%	22%	23%	24%	56%	26%	48%
Direktmeddelanden eller gruppchattar	9%	12%	11%	12%	6%	9%	9%	9%	5%	0%
Podcast eller video	22%	20%	22%	21%	34%	23%	26%	27%	11%	33%
Samtal med bekanta	24%	24%	26%	26%	26%	23%	25%	17%	9%	15%
Offentliga samtal	3%	4%	3%	4%	7%	3%	5%	7%	6%	0%
Annat:	3%	2%	1%	2%	7%	2%	7%	11%	16%	1%
Inget av ovanstående	1%	1%	1%	1%	2%	0%	0%	1%	0%	4%
Vet inte	4%	4%	4%	4%	2%	2%	1%	1%	8%	21%

Var möter du oftast information som du är osäker på om den stämmer?

	Vilka nyhetsmedier tar du del av varje vecka?									
	Total	Dags- tidning	TV	Radio	Nyhets poddar	Sociala medier	Andra nyhets källor på nätet	Alternativa medier	Annat:	Ingen av ovanst ående
Antal viktade intervjuer	1174	727	869	633	163	602	226	102	53	24
Mycket säker	6%	5%	5%	5%	10%	7%	13%	17%	4%	24%
Ganska säker	45%	45%	44%	42%	45%	50%	44%	42%	59%	31%
Ganska osäker	35%	36%	36%	38%	31%	34%	36%	30%	16%	29%
Mycket osäker	10%	10%	11%	11%	9%	5%	6%	6%	11%	11%
Vet inte	5%	4%	5%	4%	5%	4%	2%	6%	11%	6%